

Svenska Bankföreningen

YTTRANDE

2007-11-19

Finansdepartementet
Finansmarknadsavdelningen
103 33 Stockholm

Kompletterande synpunkter på genomförandet av tredje penningtvättsdirektivet

Bankföreningen vill mot bakgrund av att ytterligare analyser gjorts av det tredje penningtvättsdirektivet och penningtvättsutredningens förslag till genomförande av direktivet framföra följande synpunkter och förslag för beaktande i lagstiftningsarbetet.

Sammanfattning

Bankföreningen föreslår

- att direktivets möjlighet till undantag ska införas så att bankerna inte ska behöva kontrollera de verkliga huvudmännen bakom klientmedelskonton hos i första hand advokater, men också hos revisorer och fastighetsmäklare
- att reglerna om arkivering ska utformas så att bokföringslagens bestämmelser om arkiveringstid endast ska gälla för bokföringsmaterial och inte för identitetshandlingar eller dokument som presenteras i samband med att en affärsförbindelse öppnas
- att bankerna ska kunna utbyta information som finns i respektive banks penningtvättsregister
- att bankerna ska ges möjlighet att behandla uppgifter om lagöverträdelser antingen genom direkt stöd i penningtvättslagen eller efter tillstånd av myndighet

Gemensamma konton

I artikel 11 2 b) ges medlemsstaterna rätt att tillåta institut som omfattas av direktivet att inte tillämpa kravet på kundkontroll i fråga om verkliga huvudmän bakom gemensamma konton som förvaltas av oberoende jurister. Vissa ytterligare förutsättningar ska vara uppfyllda.

Bankföreningen anser att Sverige ska utnyttja denna möjlighet. De konton det här är fråga om är klientmedelskonton hos advokater. Om undantagsmöjligheten inte införs innebär det att bankerna ska kontrollera de verkliga huvudmännens identitet, dvs. för vilka klienter medel förvaras på kontot. Sådana uppgifter omfattas emellertid av advokatsekretessen och kommer

G:\Övrigt\REMIS\Departementen-Regeringen\2007\penningtvätt kompl yttande nov 07.doc

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	Postgiro
Box 7603 SE-103 94 STOCKHOLM www.bankforeningen.se	Regeringsgatan 38	08-453 44 00	08-796 93 95	700-1779	505-8

därför inte att lämnas ut till bankerna. Sekretessen omöjliggör således för bankerna att fullgöra en sådan skyldighet om den införs i penningtvättslagen. Denna konflikt kan undvikas genom att utnyttja den nämnda undantagsmöjligheten. En sådan åtgärd minskar inte effektiviteten i åtgärderna mot penningtvätt eftersom advokaterna omfattas av penningtvättslagen och har samma skyldigheter att granska och anmäla misstänkta transaktioner som bankerna.

Departementet bör i detta sammanhang också överväga att införa ett motsvarande undantag när det gäller klientmedelskonton hos revisorer och fastighetsmäklare. Uppgifterna om de verkliga huvudmännen bakom dessa konton omfattas i och för sig inte av lagreglerad sekretess, men är normalt skyddade av sekretess motiverad av affärsmässiga skäl eventuellt också reglerad i avtal. Även revisorer och fastighetsmäklare omfattas av penningtvättslagen och har därmed samma gransknings- och anmälningsskyldighet som bankerna. Bankerna ska därför inte behöva vara skyldiga att undersöka vem som är den verkliga huvudmannen. Ett införande av skyldigheten skulle innebära en omfattande administrativ börda såväl för revisorer och fastighetsmäklare som för bankerna. I fråga om fastighetsmäklarnas klienter är det dessutom en stor omsättning, som gör att de verkliga huvudmännen har denna position endast under kort tid och sedan byts ut. Dessutom skulle identiteten på klienterna röjas för banken.

Arkivering

I artikel 30 b) anges krav på vilka handlingar som ska bevaras. Det är en utökning av kraven i förhållande till vad som gäller för närvarande genom att utöver identitetshandlingar ska också dokument i anslutning till affärsförbindelser och transaktioner bevaras.

Bankföreningen vill understryka att det är mycket angeläget att denna artikel genomförs med beaktande av att det inte får leda till en administrativt betungande ordning för bankerna (och andra företag som omfattas lagen). Föreningen vill här peka på att 14 § FFFS 2005:5 är formulerad så att den kan uppfattas som att bokföringslagens regler om bevarande ska tillämpas också på identitetshandlingar, vilket skulle innebära att dessa ska bevaras i tio år även i de fall det är fråga om kortvariga kundförhållanden. Detta torde inte vara avsett, men föreningen vill påtala detta redan i detta skede för att undvika att en liknande regel återfinns i det nya regelverket. Det måste tvärtom klargöras att bokföringslagens regler om bevarandetid ska tillämpas endast på räkenskapsmaterial och alltså inte utsträckas till att omfatta andra typer av handlingar.

Härutöver måste det också klart framgå att bevarandet av identitetshandlingar samt handlingar som använts i samband med öppnande av affärsförbindelser och genomförande av (enstaka) transaktioner kan ske elektroniskt, t.ex. genom inscannande av handlingar, och att det inte finns en skyldighet att bevara originalhandlingarna i pappersform. Regleringen måste ge utrymme för en rationell hantering med användande av moderna hjälpmedel.

Personuppgiftsbehandling för kundkännedom

Bankföreningen har i sitt remissyttrande ägnat betydande utrymme åt konflikten mellan penningtvättslagen och personuppgiftslagen. Föreningen vill här peka på ett par regleringar som bör övervägas för att underlätta uppfyllandet av kraven på en god kundkännedom och effektivisera åtgärderna mot penningtvätt. Det gäller utbyte av information i penningtvättsregister, bevarande av uppgifter om personer som avvisats som kunder och behandling av uppgifter om lagöverträdelser.

Bankerna har genom den nuvarande lagen om penningtvättsregister rätt att föra register över de anmälningar av misstänkta transaktioner som banken själv har gjort till Finanspolisen. En möjlighet för bankerna att ta del av varandras anmälningar bör införas eftersom det skulle bidra till att förebygga penningtvätt och att effektivisera kampen mot penningtvätten. Utbyte mellan bankerna av denna information är motiverad eftersom det är vanligt att en enskild transaktion endast utgör ett led i en lång kedja av transaktioner som berör flera finansiella institut. Ofta utnyttjar de aktuella personerna flera olika företag i sin verksamhet just för att minska möjligheterna att kartlägga och komma åt betalningsströmmarna. Vidare kan en person som nekas en transaktion i ett företag en kort tid senare göra ett försök i ett annat företag. Om det vore tillåtet att utbyta information skulle företagets möjligheter öka att finna mönster i de transaktioner som syftar till penningtvätt och att identifiera misstänkta penningtvättare.

I Norge finns en sådan möjlighet att utväxla information mellan de företag som omfattas av penningtvättslagen (11 § hvitvaskingsloven).

Bankföreningen anför i remissyttrandet att det kan inträffa att företag avstår från att inleda affärsförbindelse beroende på att den aktuella personen eller företaget inte lämnar tillräckliga uppgifter för att kravet på kundkännedom ska anses vara uppfyllt. Det finns i sådana fall ett berättigat behov av att, framför allt i större företag, spara uppgifter om dessa personer i syfte att ge personen en adekvat behandling om han/hon återkommer till företaget via en annan kanal där man inte känner till att ett första kundmöte ägt rum och vad som förevarit vid detta. En möjlighet att spara sådana uppgifter skulle göra att företaget, om personen i fråga återkommer via en annan kanal eller vid ett senare tillfälle, kan ha ett mer professionellt kundbemötande och slippa att upprepa alla grundläggande frågor som måste ställas när en kundförbindelse ska öppnas. Företaget kan då också notera antingen att personen presenterar samma affärsupplägg och behöver då inte göra en ny analys av detta eller om det är en annan typ av affärsförbindelse som personen nu är intresserad av. Det bör i penningtvättslagen anges att denna typ av uppgifter får bevaras.

Föreningen har också pekat på att direktivet och lagförslaget förutsätter en riskbaserad tillämpning, vilket innebär att banker och andra företag måste kunna behandla sådana uppgifter som är av betydelse för att bedöma om en person kan medföra risker om vederbörande blir kund. En tidigare brottslighet innebär en förhöjd risk för penningtvätt. Det finns därför ett berättigat intresse för bankerna att få behandla denna typ av uppgifter. Föreningen vill också framhålla att kravet på fortlöpande övervakning innebär att de rutiner som olika företag kan komma att införa för övervakning av transaktioner kommer att ge indikationer på att vissa transaktioner behöver kontrolleras ytterligare för att undersöka om dessa kan anses utgöra misstänkt penningtvätt. Denna kontroll kan innefatta analys och jämförelse med andra uppgifter om kunden, tidigare transaktioner, tidigare granskningar i penningtvättssammanhang eller tidigare anmälningar m.m. Rätten att behandla denna typ av uppgifter bör i första hand införas i penningtvättslagen.

Föreningen vill som ett alternativ, när det gäller lagöverträdelser, peka på att det i penningtvättslagen kan införas en möjlighet för Finansinspektionen eller annan myndighet att efter ansökan meddela tillstånd att behandla sådana uppgifter. Därvid bör begränsning ske till de brottstyper som anses relevanta i sammanhanget. Förebild för en sådan reglering finns i kreditupplysningslagen 6 § andra och tredje stycket :

Uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden får inte utan medgivande av Datainspektionen behandlas i kreditupplysningsverksamhet.

Ett medgivande som avses i andra stycket får lämnas endast om det finns synnerliga skäl.

Bankföreningen kan avslutningsvis inte avstå från att påpeka det ologiska i att företagen måste ha rutiner för att kontrollera om en blivande kund är en politiskt utsatt person (av vilka 99 % anses vara ärliga och lågrisk kunder), medan företagen – i vart fall i Sverige – är förbjudna att kontrollera om en blivande kund har begått några brott (trots att huvuddelen av dessa får anses vara högrisk kunder; i vart fall om en begränsning görs till vissa brottstyper). Den förstnämnda kontrollen är vi skyldiga att införa till följd av direktivet. Den andra kontrollmöjligheten kan Sverige nationellt bestämma att införa för att därmed få ett mer logiskt sammanhållet system och dessutom en effektivare penningtvätsreglering.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Ulla Lundquist

Tomas Tetzell